

GOSPODARSKI VESTNIK

Št. 4.

V Gorici, dne 1. aprila 1928.

Leto VI.

Izhaja enkrat na mesec. Stane leino
10 lir. — Posamezna številka 1 liro.

Uredništvo v Gorici, Via S. Giovanni.
6, 1. nadst. — Uprava v Trstu, Via S.
Nicolò 9, II. nadstropje.

==== Ponatis je dovoljen le s popolno navedbo vira. ====

SADJARSTVO

OPIS NAJPRIPOROČLJIVEJSIH ZGOD- NJIH VRST HRUŠK.

Ker je znano, da izmed raznih vrst hrušk uspevajo pri nas tu navedene vrste, posnemljemo ta opis iz naše najboljše knjige o sadjarstvu, ki jo je spisal Ivan Belle, bivši ravnatelj kmetijske šole v Št. Jurju na Štajerskem.

Zgodnje poletne hruške.

1. Zelena poletna magdalenka, jakobinica. (Rodbina polmaslenk.) Zori konec julija. Ugaja ji bolj suha pa rodovitna zemlja. Precej velik sad je okroglast, svetlozelen. Zgodnja zoritev in zelena barva najbolj označujeta to sorto.

2. Štedljivka. (Rodbina dolgih zelenih hrušek.) — Zori v početku avgusta meseca. Ugajata ji vlažna in topla, globoka zemlja in zavelna lega. Uspeva dobro tudi na kuljni. Srednje veliki sad je dolg, zelenorumen nekoliko rjavkastordeč ter ima mnogo pik in rjastih lis. Pecelj je dolg.

3. Nagovička. (Rodbina dišečk.) — Zori julija do avgusta. Uspeva povsod, ker je glede lege in zemlje zelo skromna. Rodi prav dobro tudi na visokih debljih. Na mokrih fleh trpi od fuzikladija. Sad ima značilno dolgostožčasto obliko in žmule ob peclju, proti muhi je pa zaokrožen. Disečji okus jo posebno odlikuje od drugih poletnih hrušek. Drži se nekaj tednov. Žal, da je sad predroben.

4. Klapovka. (Rodbina apolekaric.) — Zori sredi avgusta in se drži nekaj

časa. Drevo zahteva ugodno, proti vetru zavarovano lego in dovolj vlažno zemljo. Vda se vsem oblikam. Tudi za pritlikavce jo cepijo na divjak, ker na kuljni ne uspeva. Rodi dobro in kmalu. Proti fuzikladiju je neobčutljivo. Sad je srednje velik ali celo velik, proti muhi zaokrožen, proti peclju zadržnjen, pomarančnorumen, na solnčni strani rdečkast. Okus je zelo fin, meso popolnoma raztopno, zelo sočno. Je ena najboljših hrušek.

5. Služgarska kozarjca. Zori avgusta do septembra. Je ena najstarejših sort. Drevo raste precej močno, napravi piramidalne krone, je posebno zdravo in zgodaj izredno rodovito. Zaradi rodovitnosti mora imeti dobro zemljo, drugače opeša prehitro. Drobni sad je zelenorumen, na solnčni strani rdečerjav, zelo sočen, sladek, meso je popolnoma raztopno in diši po cimetu.

6. Dobra sylvka. (Rodbina ruslet.) — Zori konec avgusta in v začetku septembra. Uspeva tudi v suhih zemljah in tudi v zelo mrzlih legah, velja za najodpornejšo med namiznimi hruškami. Drevo je močne rasti, zdravo in trdno, zraste veliko, rodi pridno in učka starost. Sade ga večinoma na manj vredna zemljišča in tudi ob cestah, prostora na vrhu pa ni vredno. Sad je majhen in srednje velik, koža debela, hrapava, rumenkastozelena, čez in čez siva, ob popolni zrelosti rjavorjasta, belosivopikasta. Meso je bolj debeložrnato, dobrega okusa, prijetnega vonja. Drži se po štiri tedne. Obirati jo moramo pred popolno zrelostjo.

7. **Viljamovka.** (Po rodbini apotekarica.) — Zori konec avgusta do početka septembra meseca. Drevo napravi srednje velike piramidalne krone z nekoliko upognjenimi mladjicami. Glede lege in zemlje ne zahteva veliko, uspeva povsod. Prva leta jo obrezujemo, da se veje bolj okrepe. Rodi prav zgodaj, zelo obilno in redno. Uspeva tudi na visokem deblu. Posebno je dobra za precepljanje starih dreves. Najbolj ji pa ugajajo piramidna, špalir in kordon. Tudi za pritlikavce jo cepijo na divjak. Proti fuzikladiju je le malo občutljiva. Sad je zaradi mnogih žmul nepravilen, je velik, celo zelo velik, rumenkastozelene kože, ki je pozneje svellorumena, včasih nekoliko rdečkast, pikast in rjastopegaš. Zelo raztopno in sočno meso je posebno finega, dišečega okusa. Obirajmo jo po malem takoj, ko postane koža rumenkasta, da se drži več tednov, pozneje obrana postane pa moknata. Prjšehevajo jo k najboljšim zgodnjim hruškam in je za namizno rabo posebno izvrstna.

8. **Salcburgovka.** Zori tudi avgusta do sredji septembra. Prj nas je povsod znana, najdemo jo tudi v najmrzlejših legah in zemljah. Pogostoma vidimo veljka stara drevesa z veliko, visoko in piramidalno krono. Je prav izvrstna in priljubljena. V drevesnici dela lepa, ravna debela, ki ne trpe od pozebe. Uspeva tudi na kutinji izvrstno. Glede lege in zemlje v visokem podnebjju ni izbirčna. Sad je umazano rjavordeče barve, ima zelo sočno, polraztopno meso, izvrstnega okusa. Obiraj jo moramo par dni prej, preden popolnoma dozori. Prav lahko jo je prodajti in razpošiljati.

9. **Avranška.** (Rodbina ruslet.) — Zori oktobra meseca. To zelo dobro sorto e imenoval njen odgojitelj Longural z Avranža po svoji ženi »dobra Lojza«. Drevo raste v mladosti zelo krepko in ravno in dela lepa debela in visoke, ozke krone. Cvetje je neobčutljivo. Glede lege in zemlje ni izbirčna, uspeva celo še ob severnih stenah v mrzlih legah in

v vseh zemljah, ki niso presuhe. V visokih legah je skoraj edina imenitnejša hruška, ki še uspeva. Rodi posebno dobro, zgodaj in redno. Stori na visokem in nižjem deblu, na vrtovih kot grm, piramidna, špalir itd. Za špalir je posebno dobra, ker se prilagodi vsaki obliki in prenaša zelo dobro obrezovanje. Na kutino jo cepimo le za najmanjše oblike. Podolgasto jajčast ali visokostožčasti sad je srednje velik ali velik. Koža je gladka, rumenkastozelena, na solnčni strani pa rdeče razmazana ali prižasta. Značilne so zelenkaste, rjavkaste ali tudi rdečkaste s svelljim krožcem obdane pike. Meso je zelo fino, popolnoma raztopno, izredno sočno, zelo prijetnega okusa. Obirajmo jo precej zgodaj! Drži se kake štiri tedne.

—:—

KUTINJA O

Kutinja je sadež, ki je v sirovem stanju neužitjen. Skuhan v močno oslajeni vodi pa daje zelo dober in zdrav kompot. Drevo od kutinje pa njma tolike važnosti kot sadonosno drevo, ampak mnogo večjo važnost za sadjarstvo ima kutinja kot podlaga za cepljenje hrušk. Vse hruške, ki jih cepimo na kutinjo, rodijo mnogo prej, kakor, če jih cepimo na hruškovo divjako. Na kutinjo cepljena hruška raste bolj šibko in zato moramo cepiti one hruške, katere hočemo imeti bolj majhne in pritlikave, le na kutinjo in ne na divjako.

Na splošno ločimo kutinje lahko po obliki sadu v tri plemena. Te so: kutinje s sadom podobnim jabolku, kutinje s sadom, ki je podoben hruški in kutinje s trebušastim sadom, ki je proti peclju in muhi ošpičen. Zadnjo vrsto kutinji imenujemo portugalske kutinje. Dočim rastejo kutinje prve in druge vrste v obliki grma, zraste zadnja v precejšnje drevo.

Izmed plemenitih vrst kutinj je najdebelejša in najboljša vranjska kutinja, ki se imenuje tako po mestu Vranja v Srbiji, kjer se v velikji meri prideluje.

Kuljnje se najlaže in najhitreje pomnožujejo s potaknjenci. V to svrhu se napravijo iz dvoletnega lesu 30 cm dolge palčice, ki se potem spomladi do polovice svoje dolžine zasadijo v vrtno zemljo. Kulinja se lahko pomnožuje tudi z grebenicami. V ta namen se na vrtno držo večje ali manjše število kuljn v obliki nizkega grma. Spomladi se okrog grma napravi jarek in v ta jarek se pripognejo in se potem tako zagrebejo, da gleda vršiček šib iz zemlje. Na pripog-njenem mesu požene šiba korenjke in drugo leto se potem odrežejo okoreni- nje šibe s koreninami vred od grma. Na ta način pridemo kmalu do lepih in močnejših sadik.

—:—

KAJ NI PRAV?

Podcenjevali gospodarski pomen in važnost sadjarstva. — Šteti se k sadjarjem in ne brigati se za pravilno oskrbovanje sadja. — Misliti na sadno drevje in brigati se zanje le tedaj, ko je sadje na njem dozorelo. — Pričakovati od sadnega drevja veliko pridelka, ne da bi drevju redno gnojili. — Prepustiti sadno drevje samosebi in ne braniti ga pred škodljivci. — Saditi sadno drevje raztreseno po poljih in njivah, mesto ga saditi v sklenjene in pravilne nasade. — Saditi sadna drevesca pogosto. — Vsaditi sadno drevesce globokeje kakor je v drevesnici raslo. — Izkopati za saditev sadnega drevesca premajhno in preplitvo jamo. — Pustiti sadnemu drevescu,

ko smo vsadili, vse mladice in ne skrajšati jih. — Pustiti rane na koreninah neizglajene. — Dati drevescu prešibek kol za oporo. — Kupiti sadna drevesca pozno spomladi, ko so že vsa prebrana. — Gledati pri nakupu sadnih drevesc le na ceno in ne upoštevati kakovosti drevesca. — Kupiti drevesca kar na slepo oko in ne vedeti, katere vrste so in na kateri podlagi so bila cepljena. — Nabirati cepiče šele tik pred cepitvijo mesto prav zgodaj spomladi. — Režati cepiče od drevesc, ki niso še nikdar rodila. — Opustiti zimsko škropljenje sadnega drevja z »Antiparassitom« ali z modro galico. — Ne opremiti debel z lepivim pasom. — Opustiti izčiščenje drevesne krone od suhih, bolnih, križajočih in drgnejočih se vej. — Trgati nezrelj sad. — Hoditi na drevo z okovanimi čevlji. — Opustiti zamazanje ran z voskom ali katramom, če so rane velike. — Pustiti gosencja gnezda na drevju. — Pregarjati ptice mesto jih vabiti v sadovnjake. — Pustiti mlado sadno drevje nezavarovano pred zajci. — Klati sadež s palico. — Pustiti črvi in odpadlo sadje ležati pod drevesom. — Pustiti na drevesih mah in lišaj neostrgan. — Pustiti mlado sadno drevje neokopano. — Ne odstraniti omela raz drevesa. — Gnojiti sadnemu drevesu, ki bujno raste in ne rodi, z dušičnimi gnojili. — Prodajati sadje nesortirano. — Ravnati z nabranim sadežem tako, da se sadie potolče. — Gojiti preveč vrst sadja mesto malo število vrst, a te izbrane in odlične kakovosti. —

VINOGRADNIŠTVO.

DVA ŠKODLJIVCA VINSKE TRTE.

— Brslnj pedic. —

Ze par let sem se na spomlad pri- tožuje nekaj vinogradnikov, da jim neka žival, po njihovem mnenju neki pajk, razjeda zgodaj spomladi komaj napihnjeno popje vinske trte. Kakor sem ugotovil, je pravi škodljivec gosenica

brstnega pedjca, ki se v znanstvu ime- nuje Boarmja gemmarja. Zato se naši vinogradniki molijo, ko to škodo pripri- sujejo nedolžnemu pajku, ki je izključno mesojeda žival in ne prenaša rast- linske hrane. Zdaj, ko to vemo, je po- trebno, da si tega škodljivca nekoliko bolj natančno ogledamo in da spozna- mo način njegovega življenja.

Gosenčice, ki so 3–4 cm dolge, so zamazano rjave barve. Njihova hoja je zelo značilna in je podobna gibanju, ki ga izvršujemo s prsti, ko merimo kako stvar na pedi. Zato sem nadel tej živali ime pedic. Pridevnik brstni sem pa radi tega dodal, da ločim tega škodljivca od pravega pedica ali zmrzljikarja, ki dela škodo na sadnem drevju in zlasti na črešnjah. Gosenčice se že julija in septembra meseca prejšnjega leta izvaljijo iz jajčk, ki jih na trte in tudi na sadno drevje položi metulj-samica. Do jeseni se hranijo z objedanjem zelenega listja. Ko nastopi hladno vreme, si poiščejo skrivališče pod trsnim lubdom ali pa v razpoklinah na trsnem kolju. Ko potem spomladaj trta napihne popje, se gosenice prebudijo iz zimskega spanja in se spravijo nad popje ter ga začnejo glodati in razjedati. Gosenico je zelo težko najti, ker jo radi podobnosti barve in radi značilnega zadržanja zelo podobna kakemu listnemu peclju, ki je od prejšnjega leta ostal na trti. Z zadnjimi nogami se gosenica drži trte, njeno telo pa štrli v ravni črti od mladice proč. Razumljivo je, da v tej legi sličj gosenica suhemu peclju in da jo je težko najti. Zato je pa lahko umljivo, zakaj dolžijo vjogradnikj pajka mesto nje. Gosenica živi na trti potem še do meseca maja ter se hrani z listjem. V maju ali juniju se pa spusti po nitki na zemljo, kjer se zabubi. V juliju mesecu izleli iz bube metulj, ki kakor rečeno, polaga jajčka na trto.

Najboljši način pokončevanja tega škodljivca je škropljenje trt, čim se pojavi škodliivec z 1 odstotno raztopino svjncenega arzenata v vodi. Ker je svjnceni arzenat strup, moramo paziti, da se pri škropljenju ne zastrupimo. Da to preprečimo, ne smemo škropiti ob vremenem vremenu in pri delu moramo paziti, na nam tekočina ne pride v usta. Zato ne smemo pri škropljenju kaditi cigarete.

Njivska ali zemeljska mora.

Njivska ali zemeljska mora je gosenica zamazano rjave in marogaste bar-

ve ter je 3 do 3½ cm dolga. Gosenica dela škodo na raznih rastlinah in tako tudi na trtah. Škodo povzroča zlasti v bližini zemlje in zato škodi največ nizkim mladim trtam zlasti cepljenkam v trtnicah. Cepljenkam škodi na ta način, da jim ogloda kambijum, ki se je napravil na mestu, kjer je bila trta cepljena v suho. Pozneje, ko trte zrastejo, zleze tudi na niže ležeče mladice, kjer žre listje in mlad lubad. Gosenica žre samo ponoči in zato je podnevu ne moremo zalotiti na trti. Pač pa jo lahko najdemo v zemlji v bližini trte. Tu se zadrži navadno po dnevi po več gosenic na enem kupu. Ker je drugo zaliranje teh gosenic težavno, jih moramo po dnevu poiskati v zemlji in jih zmečkati! J. Ušaj.

—:—

O CEPLJENJU TRT V GLAVO.

Ta način cepljenja je najstarejši od vseh načinov cepljenja vinske trte. To cepljenje ni posebno priporočljivo, ker cepič rad požene korenike in se loči od podlage, zlasti tedaj, če je bilo cepljenje izvršeno pregloboko v zemlji. Vendar ima ta način cepljenja še vedno gotov pomen in važnost in sicer v prvi vrsti za cepljenje onih trt, pri katerih je cepljenje v zeleno večkrat odpovedalo. Cepljenje se izvrši tako-le:

V jeseni ali najkasneje v začetku marca meseca se naberejo potrebne mladice za cepiče. Te mladice je zvezati v bujarico in spravili jih v pesek, kjer ostanejo do uporabe. Najboljši čas za cepitev je od srede marca do srede aprila. Takrat se izkopa okoli trte mala pol pedi globoka jamica. Nato se z žagico ali pa z močnimi škarjami prereže na gladkem mestu divjak. Nastali rez se lepo z nožem izgladi. Potem se s pomočjo noža napravi na divjak razkol, ki pa ne sme biti preglobok. Zdaj se vzame mladica in se napravi iz nje 2 do 3 oči dolgi cepič. V bližini spodnjega očesa se s pomočjo ostrega cepilnega noža ošili cepič v obliki 3 cm dolge zagozde. To ošljenje cepiča v obliki za-

gozde se napravi tako, da se špica za gozde ne končuje v strženu, ampak bolj pri strani v lesu. To se doseže s tem, da se na eni strani napravi večji rez, na drugi pa manjši. Tako ošljen cepič se vtakne v razkol, da se kambijum, ki se nahaja pod lubadom cepiča, doljka kambijuma na podlagi. Če je podlaga močna in debela, se zasadita v razkol dva cepiča, drugače pa zado-

stuje samo eden. Ko je cepljenje izvršeno, se cepljena glava poveže z beko. Nato se dene malo mahu okoli cepljenega mesta in se zasuje z rahlo zemljo. Pozneje je potrebno paziti, da se napravi škorja na kupu zemlje. Če se je napravila, se jo razbrska nekoliko. Če sta se prejela oba cepiča, se slabši odstrani.

KLETARSTVO

KAKO JE POMAGATI VINU, KI IMA ŽVEPLENOKISLI OKUS?

Vina, ki so bila preveč zadimljena z žveplom, ali pa, ki so bila nalita v take sode, ki so stali dolgo časa zažveplani in niso bili radi nemarnosti ali nedvoslednosti kletarja pred napolnjenjem oprani in ponovno zažveplani, se kaj rada navzamejo žveplene kisline. Taka vina imajo nekaj neprijetni in raskavi okus, praskajo in žgejo v grlu in delajo pivcu »dolge zobe«. Takim vinom se prav lahko pomaga. Najboljše sredstvo za taka vina je čisti in fino zmleti kalcijum karbonat ali marmornati prašek. Ta prah je, ako je pristen in v to svrhu upo-

rabljiv, lahek in se čuti med prstj volan kakor bela moka. Rabj se v množini od 80 do 150 g na vsak hl vina. Uporablja se tako-le: Iz sode se vzame nekaj litrov vina. Med to vino se naglo in dobro pomeša odmerjena količina prahu. Potem se zlijе to v vino v sodu in se dobro in temeljito premeša s kako palico vino v njem. Nato se zafakne voha, pa ne neprodušno, ker vino bi radi razvijanja ogljikovega plina lahko razgnalo sod. Drugi ali tretji dan nato se zabije lahko voha zopet trdno in neprodušno, ker do takrat je razvijanje plina že ponehalo. S tem je zdravljenje vina končano. Vino lahko ostane na prahu in ga ni potrebno pretočiti.

j. u.

ČEBELARSTVO

PISMO ČEBELARJA.

Cenjeno uredništvo.

Podpisani prosim, da mi odgovorite na sledeče vprašanje. Po vojni sem začel čebelariti in dokler sem imel malo število panjev, mi je šlo dobro, ali zdaj, ko imam večje število panjev: okoli sedemdeset jih imam zdaj — mi gre zelo slabo. Letj 1926. in 27. sta bili dve slabi čebelarški leti, ali vendar mislim, da bi bil moral vendar-le bolj napredovati. Dve zadnji leti sem opazil, da zalega v v mojih panjih, v nekaterih manj, v drugih več vedno bolj peša. Matica je sicer

jajčka lepo in številno zalegla v celjce, a ko so se iz jajčec izlegli črviči, so čez par dni izginili iz celic. To se je dogajalo zlasti v mladem satovju in veliko manj pa v starem satovju. Moram pa reči, da niso izginili prav vsi črvički, ampak so nekateri ostali in se pravilno razvilj. Jaz sumim, da so se zato pojzgubili črvički, ker jih čebele niso dovoljno hranile, da bi pa čebele izvrgle črviče radi pomanjkanja medu, se mi zdi nemogoče, ker je vendar bilo nekaj dni dobre paše in so čebele v precejšnjih množinah nosile med, pa so črvički tudi ob času paše izginjali. Da bi

bilo temu krivo pomanjkanje medu ali pa pomanjkanje cvetnega prahu, tudi ne more biti, ker sem poskušal tudi pomoči temu zlu tako, da sem v bližino takih satnikov vložil na vsako stran satnike polne medu in obnožnjine, ali tudi to se je izkazalo kot brezuspešno. Nekaj je pomagalo, pa ne veliko, ni pa pomagalo nič v panjih, ki so imeli mlado satje. Opazil sem, da so imeli črvički le malo hranilnega soku in niso plavali v soku, kakor je to navadno videti. Redkokdaj sem pa našel mrtve črvičke. To ni tudi nič čudnega, ker mrtve črvičke so čebele gotovo hitro odstranile. V tako izpraznjene celice je matica kmalu zopet vložila jajčka. Lanskega leta sem hotel zamenjati staro satovje in sem ga del zato v medišče. V plodišču sem pustil samo 2—3 stare satnike in ostalih sedem satnikov sem nadomestil z umetnimi satnicami. Ker je bila paša precej dobra, so čebele prav kmalu izpopolnile te umetne satnice in matica jih je lepo zalegla z zalego. Čez pol meseca na to sem pogledal v te panje in opazil sem, da so bili prazni brez vsake zalege, dočim sta bila dva stara satnika, ki sem jih v plodišču pustil, lepo založena z zalego. Zato sem zopet premenjal satnike in del sem stare satnike v plodišče in šlo je nekaj bolje. Ker sem mislil, da je kaka boleost, sem poslal 4 satnike nekemu specialistu v Genovo, a ta ni mogel ugotoviti nikake boleznj.

Peter Cerovac, Sv. Donat v Istri.

Odgovor čebelarja Janka Vodopivca, učitelja v Kamnjah:

Vaše vprašanje je res zelo premišljeno in z izbranimi slučajmi pojasnjeno; kar kaže, da ste v tej zadevi precej temeljito preudarjali. Je pa v prvi vrsti potrebno znati čas, v kojem ste opazovali nenormalno naglo pomiranje in izginevanje jajčec in mlade zalege.

Mogoče je, da bi bilo krivo kakor cvetje, cvetloče v istem času. Enak pojav se prikazuje v krajih, kjer imajo mnogo jesena v cvetu. Isto se godi, ko poberemo

čebelam med ali potaremo lotoovo in malično zalego ob koncu glavne paše. Še slabše je, če vsestransko premenjamo satovje ter oddaljimo iz gnezda. Lahko mogoče, da Vaš kraj nima dovolj dobre paše za tako številno sedemdesetih panjev; zlasti če so ti Znidaršičeve konstrukcije. Iz Vašega pojasnila, da so črvički bolj na suhem dnu in niso plavali v sočnati tekočini, se da sklepati o skromni paši.

Kar omenjate o zaleganju jajčec v staro in mlado satovje t. j. v umetne medstene — je pa že dobroznana lastnost, da matica nerada zalega jajčeca v novo umetno satovje. Ako pa to ni iz pristnega čebelnega voska, potem se težje pripravijo čebele za zalego.

Včasih tudi te medstene pretržejo in napravijo luknje na levo in desno. Radi tega je dolžnost vsakega čebelarja, da si v lastno korist naroči satnice iz zajamčeno čistega čebelnega voska, kar gotovo dobi pri domačih čebelarjskih zadrugah, koje izdelujejo satnice iz pristnega voska domačih čebelarjev.

Ako se tak pojav pripeti ob času glavne dobre paše, in pa če niste jemali prejšnje dni medu, morete misliti na okuženje zalege potom hrane bodisi cvetnega prahu, ali pa mlakužne vode.

Ako zapazite mrtve črvičke (ličinke) čebelic, potem morete misliti na gotovo okuženje. Na kak način to pride, se ume, je novo vprašanje Vašega kraja, okolice itd.

Priporočil bi Vam skrb, da obdržite le mlade matice. Te naj bi bile stare največ dve leti. Ako Vam je mogoče, menjajte matice vsako leto, ker te imajo čvrst in življenja zmogel zarod, iz katerega smete upati zdrav zarod delavk in sploh naravno napredovanje v panju.

Vendar v gotovo in neovrgljivo o vsem tem ni mogoče izreči končne sodbe.

Moralj boste še v prihodnje zasledovali ta pojav, ako bi se Vam še v prihodnje to pripetilo.

NB. Glede omembe v zadevi novih satnic in pojava — odstranitve jajčec

— je vsemogoče, da so bile jajčeca uničena v zaplodku skozi že itak mogoče jedke snovi, katere se uporabljajo za mazanje — močenje strojev, da se satovje t. j. medstene ne prilepijo k sljiskalnim valjarjem.

Radoveden sem, od kod ste naročili medstene — da se v tem pogledu opazuje in ukrene potrebno. —

Odgovor čebelarja A. Žnideršiča v Bistrici:

Pojav ki ga opisuje g. C. mi je nerazumljiv. Jaz nisem kaj takega nikdar opazil in tudi se ne spominjam, da bi bil čital kje o tem. Ako ne bi bile nove satnice iz čistega voska, bi čebele izmetovale žerke le iz takih, ne pa tudi iz starih satov. Mogoče je bilo staro satje, kjer se je to dogajalo, tudi iz satnic, ki so bile narejene iz nepravlega voska, ker pravi g. C., da so včasih zgjnite žere tudi iz starih satov.

Žal mi je, da slučajna ne morem bolj pojasniti. S satnicami, ki niso bile izdelane iz čistega voska nimam skušnje. Kolikor pa sem čital o takih, so imele samo to hibo, da se so raztegnile v panjih. To pa radi tega, ker ima vosek drugih vrst nižjo topilno točko (Schmelzpunkt).

G. C. pa o raztezanju nič ne omenja.

Čebelarska Zadruga v Gorici, naznanja vsem čebelarjem, da prične izdelovati satnice dne 15. aprila t. l.

Oni čebelarji, koji imajo potrebo novih satnic, naj prinesejo nemudoma svoj vosek v predelavo.

Ravno tako kupuje pristni čebelni vosek od onih čebelarjev, kojim vosek preostaja, po najvišji dnevni ceni.

V zalogi ima izdelane panje in različno čebelarsko orodje.

POLJEDELSTVO.

KAKO SE BORIMO ZOPER PLEVEL?

«Ali nisi vsejal dobrega semena v njivo? Odkod plevel?»

Mnogi bo odgovoril na prvo vprašanje z: da! Nerad prizna, da je bil on in ne njegov sovražnik hudobni sejalec. Ako bi se bil potrudil in ako bi bil natančneje pregledal semena, bi se moral glasiti odgovor vse drugače. Pri površnem pregledovanju se ne opazijo slojne malih plevelnih semen; čim finjša je setev, tem večja je navadna onesnažba.

Tudi z gnojem prinesemo le pre-mnogokrat mnogo plevela na polje. Ako ostane plevel do žetve na polju, ga ne spravijo žanjci v svežnje, da bi ga zažgali. Plevel potuje na skedenj, s semom v hlev in nato na gnoj. Mnogokrat požre žival z drugo krmo tudi semena plevela. Mi menjimo, da so s tem semena uničena. A temu ni tako. Semena imajo žilavo življensko silo in rek: Ko-

priva ne pozebe, je na žalost le prerennjen. Plevelna semena potujejo skozi želodec in čreva, ne da bi izgubila svoje kaljivosti. Kolikokrat vržemo smeti iz skednja, plevel iz vrta na gnoj!

Mnogokrat je tudi naš sosed onj sejalec, čeprav ne zavrtni, pač pa nemarni, ki seje po svoji njivi plevel, odkoder pride na našo. Posebno je plevel z letečim semenom, kakor osat, čigar seme prenese veter od zapleveljenega sosednjega zemljišča, večkrat pa še bolj od daleč od cestnih robov, mej in pušč na našo njivo.

Plevel je pa velik škodljivec, ker odteguje koristnim rastlinam prepotrebna hranila. Oropa jih zraku in svetlobe, da se zaduše in shujšajo. Nekateri plevel, ki ga imenujemo zajedavce, srkajo našim koristnim rastlinam hranilne soko-ve iz telesa (predenica, omela). Vsakoletno škodo, ki nam jo povzroča plevel, lahko cenimo do peldeset odstotne-

ga izpada pri popolni žetvi. K temu pridejo še otežkočeno obdelovanje in stroški za zatrenje plevela. Plevel je hud sovražnik, zato napovejmo mu boj vsepovsod in ob vsakem času.

Ako vprašaš,, dragi bravec, po načinu pokončevanja plevela, si boš znal deloma že sam odgovoriti. Pred vsem priksrbi si čisto seme. Smelj iz skednja, plevel z vrta se spadajo na gnoj, ki se mogoče že kmalu izpelje, marveč na zmesni gnoj, na kompost, kjer sčasoma prepere.

Pri mnogem plevelu so dozorela semena še pred žetvijo bilčnega sadu in so se razstresla po njivi. Ako počiva njiva do jeseni, poberejo ptice ta semena. Radi tega bi pa bilo napačno, puščati njivo pri miru, kajti s tem se ji odvzame odlična lastnost, ki si jo je bila pridobila v senci bilk, t. j. zrelost. Ako orjemo takoj po žetvi samo 2½ do 3½ cm globoko, požene seme plevela še v poznem poletju. Ako je zelo suho, se še nekoliko zemlja povalja, da semena lažje izkale. Na ta način ubijemo dve muhi z enim udarcem; zemlji se ohrani vlaga, plevel se pa uniči in se v jeseni pokoplje z globokejšim oranjem. Kdor se vedno po tem ravna pri strnjšjih, se ne bo več hudoval, da se mu je plevel preveč razpasel. To je najgotovnejše in najpreprostejše sredstvo za čiščenje polj.

Pri uničevanju plevela uporabljamo tudi brano, posebno tedaj, ako hočemo koristne rastline z globokimi koreninami osvoboditi plevela, ki se korenini tik ob površini n. pr. pri poljih z lucerno in pri travnikih, na katerih je vse polno mahu. Ako požene repič pred koristnimi rastlinami, ga lahko tudi odstranijo s pomočjo brane.

Pri večini v vrsti nasajenih rastlin se odstrani plevel s sekanjem. Ker se na ta način škodljiv plevel najtemeljitejše odstrani, naj bi se uporabljala zopet sele v vrstah. Ta nudi dvojno korist: s sekanjem se uniči plevel in tla so čista; poleg tega imajo koristne rastline najugodejše pogoje za raščo.

Najtežje se da trajni plevel kakor osat, slak, lapuh, pirika in drugi uničiti, ker tičji pri tem koreninskem plevelu prezimujejoč brstje glavnega debela globoko pod zemljo. Lapuh in osat se izdere ta s posebnim nožem. Zoper piriko se bojujemo s plugom in brano s pomočjo solnca in mraza. Zemlja se pljivo porje in nato se takoj ali nekoliko pozneje loda le pri suhem vremenu brana. Pri vlažnem vremenu bi brana raztrgala rastlino in na ta način pomnožila plevel, ker bi vsak odtrgan košček pirike napravil novo rastlino. Samo pekoče solnce zamore odtrgane koreninske živice zamorili. Pri hudj vročini pustimo, da se te na fleh posuše; boljše je pa, ako jih skupaj pobranamo in odstranimo. Ako postanejo tla po brananju zopet zelena, moramo zopet branati, da obrnemo nežno listje, ga pokrijemo z zemljo in ga na ta način ali zadušimo ali pa vsaj oslabimo v razvoju. Z večkratnim brananjem in s tem združenim uničevanjem koreninske zalege opeša polagoma rastlina. Z globokim preoranjem se pozneje korenine privzdignejo in se z brananjem odstranijo. Ako se polje, na katerem je mnogo pirike, komaj spomladj zopet obdela, lahko orjemo jeseni po dve globoki brazdi drugo proti drugi, pri čemer pride koreninska zalega na površje, kjer zmrzne.

V novejšem času se borimo zoper nekaterj plevel tudi s kemičnimi sredstvi, tako uporabljamo zoper repič škropljenje s petodstoletno železno galico. V to nam služi pa poseben aparat. Godlja ne škoduje prav nič koristnim rastlinam, repič se pa pri tem uniči. Na žalost učinkuje to sredstvo edino le pri repiču.

K najpogubnejšemu zajedavskemu plevelu spadajo deteljna predenjca, volčji bob itd. Najbolj učinkujoče sredstvo je to, da se zažge zajedavec skupno z njegovim gostiteljem. Mesto, kjer se je pojavil tak plevel, se požanje in se gre pri tem še en meter na vsako stran čez okuženo mesto. Nato se pokrije to mesto z na kratko razsekljano slamo, ki se

večkrat polije s petrolejem, in se slama od širih stranih prižge. Glavna stvar je, da učinkuje ogenj pri tem ne samo precej močno, marveč tudi stalno. Ne varčujemo torej pri tem s slamo, marveč naložimo jo dvajset do trideset cm visoko.

Žal, da je posameznik v boju zoper plevel brez moči. Vsi kmetje bi morali pri tem sodelovati. Tudi oblasti imajo pri tem svojo besedo s svojimi policijskimi odredbami, s katerimi se spodbodejo tudi nemarni kmetovalci.

MLEKARSTVO.

DOLOČEVANJE TOLŠČOBE V MLEKU Z GERBERJEVIM TOLŠČOMEROM.

Zelo napačno in nepravilno ravnjajo zlasti one mlekarne, ki pridelujejo maslo, če prevzemajo in plačujejo svojim članom mleko po teži ali meri, mesto po količini tolščobe, ki so jo člani v mleku oddali. Za določitev tolščobe v mleku se lahko poslužujemo raznih načinov. Za sedaj opišem Gerberjev način.

Potrebno orodje.

1. Centrifuga za 2, 4, 8 ali več poizkušenj;

2. ena pipeta za odmero za poizkušnjo potrebnega mleka, ena za žvepleno kislino in ena za amilni alkohol. Prva drži 11 kubičnih cm, druga deset, tretja pa samo 1 kubični cm., računajoč seveda samo špiče do zareze. Te pipete se ne smejo izpihniti. Torej se pri odmeri mleka, kislina in amilnega alkohola samo toliko izpusti iz njih, kolikor samo izteče.

3. Gotovo in potrebi primerno število bulirometrov in leseno slojalice za nje.

4. Štirinoglasta ali okrogla posoda z gorko vodo za dogrevanje centrifugiranih butirometrov na 60–70 stopenj C. Voda se v tej posodi segreva s pomočjo lampice na gorilni špiriti.

5. Toplomer z lestvico do 100 stp. C.

6. Steklenica žveplene kislina in amilnega alkohola.

7. Nekaj ščetk za čiščenje butirometrov.

Kako se izvrši določevanje?

S pomočjo pipete za žvepleno kislino se odmeri previdno, da kislina pri vsrkavanju ne pride v usta, 10 cm žveplene kislina, ki mora imeti specifično težo od 1.825. Ta kislina se potem previdno izpusti iz pipete v prazen in čist

Modeli za maslo

(Slike k članku o podelavi masla v februarški številki lista)

b) z premakljivo steno.

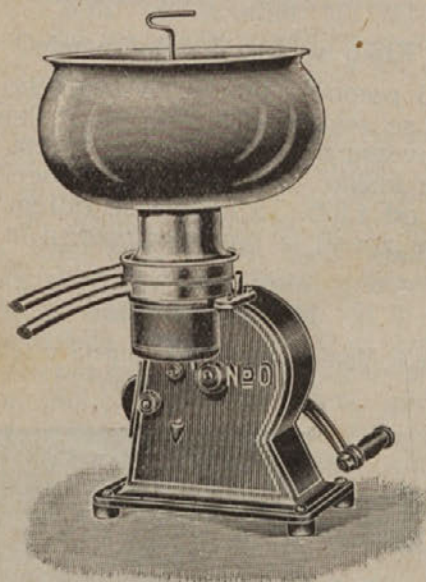

a) z nepremakljivo steno.

butirometer in se pri tem pazi, da kislina ne pomoči stene od butirometra.

Nato se vzame s pipeto za mleko enajst centrimetrov mleka, ki smo ga prej dobro premešali. To mešanje mleka je potrebno, ker mleko, ki je le kratko dobo stalo, je v bližini površine vedno bolj masno, kakor pri dnu posode. Odmerjena količina mleka se pre-

vidno in počasi izpusiti iz pipe na vrhu žveplene kisline v butirometru. Pri tem je paziti, da se mleko ne pomeša s kislino, ampak, da ostane na vrhu njega. Končno se prilije iz pipe za alkohol en cm amilnega alkohola. Če se je previdno in pazljivo postopalo, bodo ostale v butirometru vse te tri tekočine

Rothov mali posnemalnik za domačo rabo.

vsaka zase in ne mešane. Zdaj zamašimo dobro butirometer z zamaškom iz gume ter ga začnemo dobro tresiti, da se vse tri snovi v njem dobro premešajo. Pri tem tresenju se tekočina v butirometru ugreje in postane temnorjava.

Končno se butirometer nekolikokrat v rokah navzdol in navzgor obrne. Pri tresenju se mora držati vedno zamašek s palcem, da ne bi morda radi pritiska odletel iz butirometra. Tresenje se mora naglo in temeljito izvršiti, ker pri počasnem in nezadostnem tresenju butirometra nastanejo v njem plasti, ki otežujejo pravilno ugotovitev odstotka tolaščobe. Po tem tresenju se vložijo butirometri z zamaškom nazven v centrifugo. Pri tem moramo paziti, da vložimo butirometre tako v centrifugo, da bo pri vrtenju vladalo ravnotežje. Ko smo to storili, začnemo vrletj centrifugo in sicer tako naglo, da bo dosegla 800–900 zavrtljajev v minuti. Vrtili se 4–5 minut. Končno se vložijo butirometri v posodo z vodo, ki ima 60–70 stop. C. Čez nekaj minut se potem ugotovi na lestvijci, ki je vrezana na butirometer odstotek tolaščobe. Pri tem je butirometer prijeli v roko in ga dvigniti tako visoko, da pride gornja plast tolaščobe v butirometru točno do ničle. Pri ugotovitvi odstotka se upošleva na vbočeni površini tolaščobe najnižja ležeča točka na sredi površine in ne više ležečji rob.

Nekaj pripomb. Žvepleno kislino je hraniti dobro zaprto in sicer s steklenim zamaškom in ne z zamaškom iz plufovine. Po izvršenem preikzuševanju se morajo butirometri in vse druge naprave iz stekla dobro oprati s pomočjo vroče vode in ščetke, sem ter tja se mora razstopiti tudi nekaj sode v vodi za čiščenje. Istotako se morajo omiliti tudi zamaški iz gume.

ŽIVINOREJA

REJA GOSI.

Reja gosj je zelo lahka, ali izreja mladih gosk je precej težka. Najvažnejše pasme gosj so: Emdenska gos. To je njatežja pasma, ker opitane živali dosežejo težo 15 kg. Ta gos znese 50 jajc na leto, ima snežnobelo perje.

Jajca te gosj so velikokrat ne oplemljena in tudi mlade goske te vrste je zelo težko izrediti.

Pomerska gos. To je srednje velika gos, ki izleže od 20 do 25 jajc na leto. To gos je lahko izrediti, ker ni občutljiva vremenske neprilike in tudi jajca so po večini oplemljena.

Parjenje gosj se vrši kakor pri raci, največkrat med plavanjem v vodi. Gosi začnejo nesti jajca navadno v januarju in februarju. Enj gosj se podloži 10—15 jajc. Vsak drugi dan zapusti valeča gos gnezdo, da se najc in napije. Valeči gosj je nuditi v kakem plitvem škafu vodo, da se v nji okoplje, kar je dobro za jajca in njo. Valenje traja 28 dni.

V prvih dveh dneh po izleženju ni potrebno mlade goske nič krmiti. Potem se jim daje prepečen kruh, izkosljane in kuhane koprive, regrat in pozneje tudi več otrobov, zdroba, krompirja, skute in veliko zelenjave. V drugem mesecu se jim začne polagati tudi krma v zrnu. Pekoče solnce, vlaga in mraz zelo škodijo mladim goskam. Zato jih moramo varovati pred vremenskimi neugodami.

Gosem se pulj perje prvič, ko mladim gosem zraste vse perje; drugače pa 2—3 krat na leto. Po pulenju gosj se morajo gosj dobro krmiti zlasti z zrnjem in kosno moko.

Opitanje gosj se vrši na sledeči način: Prva dva tedna se daje repa, krompir, mekinje, druga dva tedna potem pa krompir, otrobi, moka, namočen oves in ječmen ter koruzni zdrob. V četrtem tednu se pričnejo pretrgoma gati gosem v kljun iz ječmenove moke in iz ječmenovega zdroba v mleku zamešani osvalki in sicer 4 do petkrat na dan in v vedno večjih množinah. Pitna voda se nekoliko osoli. Ko se gosi tako odebelijo, da se težko premikajo, in ko nočejo več žreti, se zakoljejo.

—(:)—

KUŽNI KATAR NA SPOLOVILIH GOVEJE ŽIVINE.

Prejeli smo sledeče pismo naprednega živinorejca, katero tu priobčujemo:

«Dobri bikj so prvi predpogoj dobičkonosne govedereje, tako slišimo ob vsaki priliki. Radi tega naročajo in kupujejo govedorejci plemenite bikce in tudi teljce v svrhu izboljšanja govedereje. Pokrajinska živinorejska uprava je tudi stalno določila v vsaki občini po

eno ali dve skočni postaji. Določila je tudi ceno skokom, tako, da imamo že skoraj povsod v pokrajini dobre bike na razpolago. Vzemimo pa, da je v občini le kakih 10 krav bolnih na kužnem katarju na spolovilih, že je nevarnost tu, da se tudi zdrave krave okužijo potom bika. Omeniti bi še imel, da kažejo take krave znake pojanja še pogosteje nego zdrave.

Kaj napravijo nepremišljeni gospodarji okuženih krav? Pregarjajo jih od bika do bika, kot bi šlo za slavo. Tako mi je nekdo tožil preteklo leto, da vodi kravo že celo leto od plemenjaka do plemenjaka, a vkljub temu le noče bitj breja. Prijpovedoval mi je: Najprej sem gonil kravo k najbližjemu plemenjaku, ko pa sem slišal, da je kupil bikorejec v bližini vasj plemenitega bika, se prijem tega. Ker se krava le ni hotela oploditi, jo vodim spet k tretjemu plemenjaku. Govoril sem z živinozdravnikom, kojega sem naprosil, naj bi se prepričal, ali je krava zdrava. Takoj sem izvedel, da je krava bolna na spolovilih, radi česar mi je živinozdravnik odločno prepovedal gnati kravo k biku, dokler je temeljito ne ozdravi. Kmet je ubogal živinozdravnika. Povedal mi je tudi, da je kupil kravo na semnju kot brejo, a se je pričela pojaati takoj nato. Pričel jo jeregarjati od ene spuščevalne poslaje do druge, čeravno je bila najbrže že od pričelka okužena. Seveda so se zamogli okužiti tudi bikj. Tako menjavaanje bika je na dnevnem redu in s tem se širi in množi okuženje. Posamezno zdravljenje tudi ne more imeti zaželjenega uspeha, treba bi bilo v tem pogledu ukreniti kaj odločnega, drugače ne moremo upati od živinoreje dobička. Posledica temu bo propad kmetij, katere že itak pešajo radi vednih neuspehov pri živinoreji, ako se vsestransko ne poprimemo skupnega dela.»

Odgovor uredništva na predloječe pismo našega živinorejca:

»Čitali smo tudi že v dopisih našega dnevnega časopisja, da se je pričel

po deželj spet močno širjti kužnj katar na spolovilih. Čeprav nekateri govedorejci poznajo to bolezen po njenih znakih, jo hočemo vendar le nekoliko opisati: Bolezen prične s tem, da sramnica prav na lahko zateče in nofranjost sramnice postane nekam bolj rdečkasta. Po pretoku dveh dni po okuženju se prikažejo na sluznici sramnice takoj ob vходу rdečkaste bulice, nekako debele ko proso. Tudi je nožnica nekam zasljnjena in iz nje prihaja pičel iztok. Vendar so ti znaki tako malenkostni, da živinorejec nitj ne opazi, da ima okuženo kravo v hlevu. Po približno štirih tednih se oteklina izgubi, bulice v nožnici postanejo bolj belkaste; bacil, povzročitelj bolezni, kateri je med tem časom že nekaj oslavel, v mnogih slučajih, tudi ako je bil prenešen na drugo govedo, nitj ne okuži več. Bolezen traja tudi do šestih mesecev, nakar se bolezen včasih tudi sama ozdravi, ako ni imela za posledico kakšnega belega toka ali česa sličnega.

Biki prav pogostokrat, a čeprav okuženi, ne kažejo skoraj bi rekel nobenega znaka bolezni. Plemenjak zamore preneslj bolezen od krave do krave, ne da bi se biku poznali na žili znaki bolezni. Zopet drugi biki kažejo na koncu, v okolišju žile rahlo nabreklost; tudi zamoremo opažati na koncu žile bika na zornij strani poprej opisane bulice. Redkodaj krvavj okuženi bik po skoku.

Kužnj katar povzroča pri kravah v gotovih slučajih neplodnost in večkrat tudi zvrženje. Okuženi bik je len pri skoku in tudi težje oploja. Opaža se, da kužni katar na spolovilih v gotovih pokrajinah izgublja na moči ter da se krave, čeravno okužene, vendar le oplojajo.

O zdravljenju kužnega katarja na spolovih ne bomo govorili, to zna že skoraj vsak živinorejec. Dolžnost živinorejcev pa je, javiti takoj to kužno bolezen pristojnemu županstvu, katero odredi nadaljne ukrepe.

Pisec pisma, na katero tu odgovarjamo, opisuje slučaj, kako je živinorejec

gonil kravo od bika do bika in poroča, da je bila krava okužena. Nam se pa zdi, da ni bila krava samo bolna na kužnem katarju, nego, da je imela še kako drugo nofranjo hibo na spolovilih. Smelo trdimo, da se kužnemu katarju pripisuje prevelika važnost pri neplodnosti goveje živine. Hočemo tu na kratko naštetj še druge, važnejše vzroke neplodnosti pri goveji živini in ti so:

Preozka, pri prejšnjih porodih ranjena, ter spet zarasla nožnica. Preveljka razdražljivost goveda, pa tudi premalenkostno pojanje so včasih vzrok neplodnosti. Ako krava pri skoku ne obstane mirno, se tudi težje oplodi. Manjkanje jajčjekov, izraslki na uslju maternice, kronični katarji nožnice, materničnega uslja, ter maternice, beli tok, kužno zvrženje, vodenica maternice, tuberkuloza jajčjekov in vodeničnost istih so zelo pogosto vzrok neplodnosti goveda. Posebno poslednje imenovana obolelost, to je vodenica jajčjekov, je vzrok premalega ali tudi presilnega pojanja krave in kot posledjca tega je neplodnost. Zaostalo rumeno telesce jajčjeka je vzrok, da se govedo sploh ne poja. Tudi, ako s kravami pretežko delamo, potem nofranje obolelosti goveda, meluljčavost, vedno držanje krav v hlevu in včasih preveljka mlečnost imajo za posledjco neplodnost. In med temj naštetjimi vzrokj neplodnosti je tudi kužni katar na spolovih.

Hočemo omeniti glavno obrambo proti kužnemu katarju na spolovih in ta je **lemeljto razkuženje bika po vsakem skoku, kar je tudi postavno določeno.** Ako bi bikorejec ne razkužil bika po vsakem skoku, zapade denarni globi do 500 lir. Zatorej, pazite na gotove bikorejce, kateri včasih iz nemarnosti povzročajo okolišju škodo, ker jim je natančno razkuženje bika po vsakem skoku odvečno opravilo. Ni pa vedno bikorejec kriv, ako se krava ne oplodi, ker zamore imeti doljčno živinče, katero kaže znake jalovosti, ena izmed poprej omenjenih hib na spolovih.

Ker je neplodnost med govejo živino eden izmed vzrokov propadanja kmetij, je skrb konzorcijalnih živino-zdravnikov specializacija na tem polju modernega zdravilstva, katero kaže v zadnjem času ponekod zelo vidne uspehe. Torej, ne pripisujte kužjemu katarju

izvora vsemu zlu, to je neplodnosti krav, marveč, ako je treba, dajte se prepričati, ali ni mogoče tudi ena izmed poprej omenjenih hib na spolovih kriva, da imamo v hlevu mnogo goved v stanju kake začasne ali pa kake stalne jalovosti.

VRTNARSTVO.

KUMARE, MELONE IN LUBENICE.

Kumare so zelo občutljive proti mrazu. Zato jih smemo sejati pred mesecem majem le v tople lehe, ali pa v lonce. Zelo prikladen je tudi ta-le način: Vzeli je primerno velik in plitev zabojček, katerega je napolniti s peskom. V ta pesek se vložijo lupine od jajc, katere napolnimo prej s črno zemljo. Z vsako lupino denimo v zemljo eno ali dve zrna semena. Nato postavimo ta zabojček na toplo in solnčno mesto in z zalivanjem skrbimo za umerjeno vlago. V maju, ko rastline dovoljno dorastejo in ko se ni bačj več slane, jih razsadimo z lupinami vred na prosto. Lupine pri tem nekoliko zdrobimo. Od srede maja naprej se sejejo lahko kumare kar neposredno na prosto.

Za dobro uspevanje zahtevajo kumare izredno mnogo hranilnih snovi in toplote. Mraz kumaram več škodi, kakor morebitno pomanjkanje hranilnih snovi v zemlji. Čim kumare občutijo mraz, jim segnjejo korenjke in rastline se posušijo. Tudi listne uši se na kumarah v mrzlem vremenu kaj radi pojavijo.

Za pridelovanje kumar je določiti v

vrtnu najbolj močno in vsaj 40–50 cm globoko prekopano leho v solnčni legi. Gnojenje in prekopavanje je izvršiti že v jeseni in zgodnje spomladi je politj za kumare določeno zemljišče obilno z gnojnico. Zemljišče, kjer rastejo kumare, je vedno držati rahlo in brez plevela. Zalivati je po potrebi zvečer. Zelo priporočljivo je glavne poganjke po petem listu odščipniti. Ti poganjki zaženejo potem stranske poganjke, ki so mnogo bolj rodovitno kakor glavni poganjek.

Kar je bilo rečeno glede občutljivosti kumar do mraza in slabe zemlje, to velja še v veliko večji meri tudi za melone. V bolj hladnih krajih melon splošno ni mogoče gojiti na prostem, ampak ednole v toplih lehah. Melone uspevajo dobro le v zelo močni zemlji, kj vsebuje dosti preperelega gnoja in zahtevajo mnogo solnca, toplote in zelo skrbno negovanje. Drugače je pridelovanje slično kot pri kumarah.

Pridelovanje lubenic je enako pridelovanju kumar, le da zahtevajo lubenice mnogo več vode kakor kumare. V tem oziru so — bi rekel — nenasitne. Lubenica rodi samo na konceh poganjkov, zato jih ne smemo odščipovati.

GOSPODARSKI KOLEDAR

APRIL.

Poljedelstvo: V tem mesecu so glavna opravila na polju: sajenje krompirja, selev krmske pese, šušice, fižola, boba, buč, detelje itd. Vse sej lepo v vrste.

Sajenje in selev navedenih semen vsako zase v vrste, ima to veliko prednost, da nam jih ni treba potem povsod okopavati in osipati na roko, temveč z okopalnikom in osipalnikom in s pomočjo vprežne živine. — Ne spravljaj nikdar

semena v premokro zemljo. Več prido-
biš in prehitiš, ako počakaš 2, 3 ali tudi
več dni, da se zemlja primerno osuši in
še le v takšno seješ. Ne zabi, da morajo
imeti rastline v zemlji vse rastlinske re-
dijne snovi ali hranjne v zadostni meri.
Ako nimaš dovolj domačih gnojil, gnoji
z umetnim gnojili.

Travníšstvo: Nadaljuj in dokončaj či-
ščenje, trebljenje, gnojenje in branje
travnikov. Posebno na branje ne
zabi!

Živinoreja: Proti koncu aprila se bo
začela ponekod krmiti živina z zelenimi
krmili. Prehod od suhega k zelenemu
krmljenju se mora izvršiti počasi. Začni
po malem mešati zelena krmila med su-
ha. Pri mešavaj vsak dan več zelene kr-
me med suho. Suho krmo pa nižaj od
dne do dne, dokler ne prejdeš v 14 dneh
samo na zeleno krmo. Zelena krmila ko-
si zjutraj po rosi ali proti večeru pred
roso. Pazi, da se zelena krmila ne ugre-
jejo in ne postanejo vela. — Vse živali,
posebno pa mlade in breje, začni pu-
ščati bolj pogostoma in dalje časa na
prosto. — Bliža se zopet vroči poletni
čas in z njim tudi vedno večja nevarnost
za izbruh kužnih bolezni, ki povzročajo
vsako leto obilo škode v naši živinoreji.
Zato naj nikdo ne pozabi že sedaj raz-
kužiti temeljito hlev in svinjak. Pazi
na snažnost jaslí, korit in vse posode, ki
jo rabiš za krmljenje živine. Prašičjerejci
naj dajo pravočasno cepiti prašiče proti
nevarni rdečici. — Izvaljena piščeta imej
na toplem. Vsako pišče začni krmiti še le
48 ur po izvalitvi. Po preteku tega časa,
daj piščetu najprej drobni, potočni ali
rečni pesek (svišč), ki je nujno po-
treben za pospešitev prebave. Ko pišče
použije nekaj zrn peska, začni mu kr-
mili suhih krušnih droblinjc, proso ali
drugo drobno semenje, ječmenov ali aj-
dov zdrob ali griz.

Čebelarstvo: — Čebele izletujejo
pridno na pašo ter prinašajo obnožnino,
vodo in nektar. Te snovi so neobhodno
potrebne za hranjenje zalege. Nekateri
čebelarji skušajo čebelam pri nabiranju
cvelnega prahu pomagati s tem, da jim

nudijo raznih mok v nadomestilo za
cvelni prah. Takí poizkusi so nevarni in
ulegnejó več škoditi kakor koristiti.
Mnogo bolj priporočljivo pa je špekula-
tivno pitanje z medom. Tudi pri tem delu
moramo biti zelo oprezni in vedeti mo-
ramo, katerim družinam bi pitanje kori-
stilo in katerim bi morebiti še škodilo.
Zastonj bi pitali slabiča, tudi če ima do-
bro matico, ker primanjkovalo bi mu po-
trebnih čebel-valilk in negovalk in za-
stonj bi pitali družino, ki ima slabo ma-
tico. V teh slučajih pomaga edino zdru-
žitev. V tem mesecu mora čebelar upo-
rabiti vse svoje znanje, vse pomoči in
vsa sredstva, da pride v maju, še preden
akacija vzcvete, do močnih družin, ki
bodo zmóžne izkoristiti to važno spo-
mladansko pašo. Kdor čebelarji s slabíci
in gleda bolj na število panjev kakor na
število čebel, ta ne bo imel od čebelar-
stva nikdar gmožnih koristi. V njegovih
panjih bo vladal mesto malice molj in iz
panjev bodo zletali metuljčki mesto če-
bel. — Umnj čebelar si pripravi tudi pra-
vočasno potrebnih satnic.

Sadjarstvo: — V sadovnjaku je, raz-
ven cepljenja, le malo dela. Sedaj se po-
javí škodljiví cvetoder pa majski hrošč.
Ta dva škodljivca zatiramo s pobira-
njem v plahto otresenih hroščev. S cep-
ljenjem in precepljenjem končajmo čim-
prej. Preostale cepiče zakopljemo v
senčnem kraju, da bomo z njimi cepili
zalub. — Če se pokažejo listne uši, ta-
koj nad nje s tobačnim izvlečkom.

Vinogradništvo: — Cepimo trte v
glavo, okopavamo in vežemo. Če bo le-
po vreme, bodo trte proti koncu meseca
že dobro ozelenele. Tedaj se pojavi tudi
trtnjon in majski hrošč. Oba škodljivca
zatiramo s pobiranjem. V tem mesecu
razmajamo trte siljenke v trtnjco. Slabo-
rasočim trtam pognojimo s čijskim so-
litrom.

Klelarstvo: — V aprilu je skrajni
čas za drugo pretakanje vina. To preta-
kanje moramo izvršiti vsekakor prej ka-
kor ozeleni trta. Znano je, da se takrat
začnejo tudi gibati vina. Če stojó še na

drožju, se lahko drožje dvigne in vino se zmoli. Pri pretakanju ne smemo zabiti žveplati sodov. Nadalje moramo skrbeti za snažnost kleti in sodov. Tla pometemo, stene pobelimo, kantirje in sode obrjemo s suho cunjjo.

Gozdarsvo: — S sajenjem gozdnih sajenic prenehaj, prav tako tudi s klesčenjem. Ljstje in gozdno travo poberi čimprej. Zatičaj razni gozdni škodljiv mrčeš, zlasti pa borovega prelca, borovega in smrekovega lubadarja. To delo, izvršeno o pravem času, ti prihrani mnogo jeze in škode.

Vrtnarstvo: — V zimskih gredicah zredčimo rastline in jih pesadimo na prosto. Posebno se priporoča prepikirati sadike paradiznika, zelene, paprike, malancane itd., katerih še ni mogoče zasajati na stalno mesto. Od začetka do srede aprila se seje na prosto: čebula, poletna redkev, jestvena pesa, kumare, kardj, mangold, buče, meloni, majaron, fižol in sploh že v prejšnjih mesecih naštefa zelenjava, namenjena za uporabo

bolj pozno poleti. V aprilu je najbolj primeren čas posaditi mlade šparglje na stalno mesto. Zgodnji grah je treba okopati in obtakniti. Zimsko zelje je ponovno zaliti z gnojnico in okopati. Proti koncu aprila lahko začneš sejati pozne poletne vrzote, kapus, karfijol in brokol.

Cvetličastvo: — Na cvetličnih gredicah cvetejo tulipani, hijacinti in druge oznanjevalke lepših dni. Razdelimo proti koncu meseca gomolje dalj. Posadimo jih v zaboje in lonce, da jih nakalimo. Na prosto jih ne smemo še saditi. Pač pa sejemo na stalno mesto astre, mak, resedo itd. — Vrtnice obrežemo in privežemo h kolom. Novo vsajene nizke vrtnice prjusujemo s prstjo. Visoke pa položimo na zemljo in jih pokrijemo s prstjo, listjem ali vejami, sicer se posušijo. — Sobnim cvetlicam prija pomladno solnce. Nudite jim dosti solnca in skrbite za primerno vlago. Vse necvetočne lončne cvetlice presadimo v svežo in rodovitno zemljo.

— (:) —

VPRAŠANJA IN ODGOVORI.

Št. 30 — F. V. Št. V. — vpraša: Podrisanj imam 40 panjev čebel in moj bližnji lovaris-čebelar ima še nekaj več panjev. Kljub obilici čebel, vozijo v naš kraj še drugi čebelarji svoje čebele na pašo. Ali jim po postavi lahko to zabranim ali ne?

Odgovor: Na to vprašanje najdete odgovor v pravilniku za zaščito čebeloreje, ki je izšel v prevodu v julijski, avgustni, septemberski in oktoberski številki lanskega letnika tega lista. O Vaši zadevi govori člen 29., katerega najdete v oktoberski številki na strani 192. Priporočamo vam pa, da prečitale tudi uvod v prvi številki.

Št. 31. — I. L. vpraša. — Ciskj neke moje krave so polni bradavic. Kaj je temu vzrok in kako se ozdravijo?

Odgovor: Bradavice so kožni izrastki, ozdravijo se samo operativno, kar ta lahko izvrši edinole živinozdravnik.

Št. 32. — M. B. P. — Odgovor na Vaše vprašanje najdete v članku »Kuznj katar na splovilih goveje živine.«

Št. 33. — D. A. v Dolenji vasi — vpraša: Čital sem v »Gospodarskem listu«, da je ribja moka odlično krmilo za mlada teleta, kokoši in prašiče. Z--- Vas vprašam kako se ta moka potaga živini.

Odgovor: Ribja moka je pač zelo dobro krmilo za kokoši in za mlade prašiče, ali za govejo živino ni posebno priporočljiva. Istotako tudi ne za odrasle prašiče, ker ta krma povzroča oljnati okus špeha in slabo kakovost mesnine.

Ribja moka se prideluje iz ribjih ostan-
kov in iz pokvarjenih rib na skandinav-
skem poluotoku. Radi oddaljenosti in
posebno radi precej visoke carine se
tega krmila v Italiji malo rabi. Ribja
moka se polaga živini sljčno kakor po-
gače.

Št. 34 — L. H. iz Bistrice — bi rada
vedela če so naši kraji ugodni za drža-
nje labodov in katere vrste labodii so
bolj trdni, ali beli ali črni. Gojila bi jih
rada v Bistrjci, kj nj deroča.

Odgovor: Labod ne daje koristi,
ampak je perotina za okras in razko-
šje. V reki Bistrjci bi prav dobro uspe-
vati. Za lepo to in za naše kraje so naj-
bolj beli labodii. Kje bi dobili mlade
labodiče, ne vemo. Naš urednik jih je
videl v gradu Miramaru pri Trstu in tudi
v mestnem parku v Trstu so jih imeli in
jih najbrž imajo še. Poprašajte tam.
Morda oddajajo mladiče.

Št. 35. — F. F. v Bistrinji — vpraša,
s čim bi se bilo najprimernejše baviti
v tamošnji zemlji, ki je precej vlažna in
katere sadje in katere trte bi na taki
zemlji dobro uspevale.

Odgovor: Na take vprašanja ne
moremo odgovoriti, ker so preveč splo-
šna in nam odmerjen prostor za vpra-
šanja in odgovore ne dopušča tako dol-
gih odgovorov, kakor bi bili na taka
in sljčna vprašanja potrebni. Zato Vam
svečujemo, da prjčno čitate naš list in
našli boste v njem sčasoma vse ono,
kar Vam bo potrebno znati.

Št. 36. — Č. F. Plavije — nam piše:
Napravil sem vodnjak in zdaj so se v
vodji pojavili neki črvički, ki plavajo ko
kačjce po vodji. Voda je izvirna. Kaj
naj storim, da jih odpravim?

Odgovor: Po našem mnenju vam
ne preostaja drugega, kakor da izpum-
pate vso vodo iz vodnjaka in izčistite
blato iz njega. S kemičnimi sredstvi jih
ne smeje ubiti, ker bi postala voda po-
tem nepitna.

Št. 37. — T. K. v P. — piše: Moja
junica je imela prvo tele. To tele je bilo
lepo in zdravo, alj junica ni imela po
skotilvi nič mleka. Tele sem zredil z
drugim mlekom, alj junico sem prodal v
meso. Kaj je vzrok taki brez mlečnosti?

Odgovor: Vzrokov za ta pojav je
lahko več. Navadno pa je to posledica
kakšne, če tudi že ozdravljene boleznj
v imena, mrzlice itd. V takih slučajih je
vse eno pripustiti tele k vjemu in vime
je večkrat masirati. Kravo je dobro kr-
miti in dati ji sledeče zdravilo: Zdrobi
se 30 gr kalijevoga luga, 5 gr galuna in
 $\frac{1}{4}$ kg koromača. Tega zdravila se daje
trikrat na dan po eno jedilno žlico. Če
se po treh dneh ne pokaže mleko, ga
krava najbrž tudi pozneje ne bo imela.

Št. 38. — D. K. v J. — vpraša:
Imam nekaj superfosfata in kalive soli.
Ali smem ti dve gnojili pomešati?

Odgovor: Ti dve gnojili lahko me-
šate, kadar hočete. Če bi pa imeli me-
sto superfosfata Thomasovo žlindro, bi
pa ti dve gnojili smeli mešati šele tik
pred uporabo.

**Št. 39. Vprašanje: — A. M. v T. pri
Bistrici** — vpraša: Imam kravo, ki je
tako trda za molžo, da potrebujem skor-
raj celo uro, preden jo pomolzem. Alj
bi se dalo s kako stvarjo pomagati?

Odgovor: Pojzkusite sledeče nači-
ne: Masirajte vime večkrat z rokami,
da bo postalo bolj mehko in volavo.
Pri molži ravnajte s kravo zelo lepo in
nikakor ne kričite nanjo. Dajte ji tudi
sledeče zdravilo: Zdrobite 10 dk se-
mena od konoplje in ravno toliko se-
mena od koromača. Temu dolijte 1 liter
gorke vode v kateri sta prej raztopili 10
dk kalijevoga luga (potaša) in preme-
šajte dobro. Od tega zdravila dajte
kravi dvakrat dnevno po $\frac{1}{4}$ litra.

Št. 40. Vprašanje. — Isti vpraša:
Imam kravo, ki noče ostati breja. Poja
se večkrat in pojanje traja vsakokrat po
8 do 10 dni. Dal sem ji kamilce in po-

klical sem živinozdravnika, ki ni mogel nič ugotoviti. Ali veste vi kako pomoč? Svelujte mi!

Odgovor: Ako Vam živinozdravnik,

ki je kravo pregledal, ni mogel dati navodil, Vam tem težje zamoremo svetovati mi iz oddaljenosti in brez pregleda krave.

GOSPODARSKI DROBIŽ

CEPLJENJE PROTI RDEČICI PRAŠIČEV.

Splošno je vpeljano po naših krajih in to po nekaterih vaseh že izpred vojne sem zaščitno, pomladansko cepljenje proti rdečici prašičev. V naših krajih se sicer nahaja ta prašičja nadloga že nekoliko v pojemanju, vendar se oglašajo ta strah ščetinarjev v toplih poletnih mesecih še vedno v marsikaterem svinjaku. Škoda, katero provzroča prašičja rdečica, je še vedno ogromna.

Prašičjerejci! Poslužujte se spomladanskega cepljenja proti rdečici prašičev, da bi Vam pozneje ne bilo žal. Obramba proti tej bolezni je lahka, ko Vam pa enkrat zaide bolezen v hlev, se je ne rešite zlepa več.

—(:)—

Naše čebelarstvo je panoga ali oddelek kmetijstva, ki je od prvih časov človeštva tesno združen s prebivalci naše zemlje. Čebelarstvo mu je dajalo edino, prvotno sladčico, katere se pa dandanes povečini nadomešča s sladkorjem.

Čebela je pa ostala blagodejen činitelj kmetovalca tudi v poznejših časih, ker mu poleg skromno nabranega medu koristi s tem, da istočasno, ko obletuje razno cvetje, pripomore, da postane gotoveje oplojeno cvetje, iz katerega se potem razvija plod in sad.

Poleg vsega tega ima koristi posamezni čebelar, da ima veselje in zabavo z njimi, kar ima tudi, svojo vrednost. V dobrih letih donaja čebela čebelarju pri pravilni oskrbi in negovanju primeren dobiček.

Gotovo je, da se vrste tudi slaba leta, katere prinesejo čebelarju le zgubo in sitnosti; alj to ne oplaši vztrajnega človeka.

Koliko trpljenja, sitnosti in raznih nezgod doletj kmela pri njegovem vsakdanjem trudapolnem delu? Alj naj on obupa in zapusti nevhvaležno zemljo? Ne, ko preudarja in premišljuje, mu drugega ne ostane, kakor s podvojeno silo in vnemo oprijeti se vseh mogočih sredstev, da doseže končno zaželjenj uspeh.

Pri vsakem početju je zmaga mogoča le z vztrajnim zaupanjem in delovanjem za določenim ciljem. Isto je pri čebelarstvu. Skrajno slab dohodek minulih zadnjih let ne sme čebelarja tiralj v obup, ampak mora ga spodbuditi k vztrajnemu in neomahljivemu delovanju. Pomisliti je, da se letna in dohodki vsako leto menjajo in za slabim mora nastopiti bolje. Čebelar mora imeti pred očmi še zabavni užitek, kar je vredno, da se nekaj žrtvuje zanj iz idealnih obzirov.

Alj ravno pri tem obziru se zelo greši.

Sl. Čebelarška zadruga via S. Giovanni št. 6 v Gorici je sklicevala v preteklem času občne zборе, a člani so se le premalo udeleževali, da bi s tem dali zadrugi neko spodbudo in živahnost.

Sedaj smo pred časom izdelovanja satnic (medsten), kar je za zadržno delovanje zelo važno.

Zadruga bi morala znati že v naprej: koliko voska bo morala kupiti, in koliko voska prinesejo čebelarji v predelavo satnic, da zadosti točno potrebam čebelarjev. Ker prične izdelovati satnice z dnem 15. aprilom, se naprosijo pri-

zadeži, naj prinesejo nemudoma pristi; vosek in naznanijo z dopisnico, koliko sajnec bodo kupili, oziroma prinesli v predelavol

S pozdravom

—(:)—

Koliko umelnih gnojil se potrosi na 1000 m² površine:

Thomasova žljindra, srednja mera 75 kg ali pa 40—120 kg,

Superfosfat srednja mera 75 kg ali pa 40—120 kg,

Čilski soliter, srednja mera 20 kg ali pa 12—25 kg,

Kalijeve soli, srednja mera 40 kg ali pa 24—50 kg,

Apna, srednja mera 320 kg ali pa 240—400 kg.

—(:)—

Kostni zdrob — odlična krma za perutnino.

Veliko važnost in pomen v prehrani perutnine ima zdrob iz svežih in posušenih živalskih kosti. Najboljši kostni zdrob dajejo sveže in še ne izkuhane kosti, ki jih lahko za mali denar dobimo pri mesarjih. Tak kostni zdrob vsebuje približno 20% beljakovin, 23% maščobe in 21% mineralnih snovi, zlasti fosfornega apna. Kostni zdrob napravimo iz kosti na ta način, da jih s kladivom na drobne mrvjce stolčemo. Perutnina žre stolčene kosti zelo rada. Kostni zdrob se pomeša med ostalo kokošio krmo in sicer v množini od 10—15 g na vsako glavo. Preveč kosti hkratu se pa perutnini ne sme dajati, ker perutnina dobi grižo. Zdrob iz neizkuhanih kosti pa moramo polagati le svež in nepokvarjen.

—(:)—

Lov po obdelanih njivah.

Pred kratkim je ministrstvo za narodno gospodarstvo poslalo vsem podrejenim uradom nalog, naj strogo ravnajo po členu 21. kralj. zakona od 24. junija l. 1923. števil. 1420. V smislu imenovanega

člena je lov po obdelanem polju strogo zabranjen. Lovci, kateri se bodo našli, da bodo po obsejanih njivah lovili in gazili, bodo kaznovani z globo od 100 do 1000 lir. Kmetovalci lahko — če to želijo — postavijo na obdelane njive sledeče napise: «Temporaneo divieto di caccia (art. 21 legge 24 giugno 1923 N. 1420)». Te napise pa moramo opremiti, s predpisanim kolkom za javne oglase.

—(:)—

Črna prst je v vrtnarstvu neobhodno potrebna. Črno prst dobiš iz listja ali komposta, ki ga spraviš v kup in tu večkrat prevržeš. Da se spremeni listje v prst, potrebuje navadno dve leti. Bolj hitro dobiš črno prst, če deneš listje približno pol metra na debelo in ga nato poliješ s straniščno. Vrhu le deneš novo plast listja. V aprilu porneš kup z zemljo in zasaдиš nanj kumare, melone ali buče; jeseni kup prevrzi. Naslednjo pomlad se sprhlo listje že lahko rabi.

—(:)—

Kako spoznaš, če ima zemlja več ali manj apna v sebi? To spoznaš, če poliješ zemljo s solno kislino ali z gorkim močnim jesihom. Če zemlja pri tem ne zašumi, si lahko prepričan, da ni v nji apna, ako pa močno zašumi, vsebuje mnogo apna. Ako zemlja ne vsebuje apna, ne raste na nji detelja, ampak na nji rastejo le nekatere posebne trave in zelišča, kakor kisle trave in največ se nahaja tam navadne kislice.

—(:)—

Pri kateri toplini so vina najokusnejša? Vino sestoji, kakor vemo, iz mnogih sestavin in vsaka izmed njih prihaja do največje veliave pri gotovi stopnji toplote. Dasi so te topline različne, nas vendar uči že stara izkušnja, ki jo potrjujejo najnovejše preiskave strokovnjakov, da je belo vino za okus najboljše, če ima 11, rdeče pa, če ima 16,5 stopinj Celzija. To je za vinsko kupčijo važno.

Saditev fižola.

Fižol sadimo pozno spomladi, koncem malega travna in pričetku velikega travna, ko se je zemlja že zadosti ogrela. Zemljo mu moramo pripraviti že jeseni tako, kakor za druge okopavine. Fižol potrebuje izmed sočjvja največ gnoja, zlasti v prvi mladosti. Najbolj mu tedaj ustrezemo, če mu gnojimo. Gnoj lahko podorjemo jeseni ali spomladi. Kjer je zemlja rada plevelna, tako da je treba za fižol spomladi navadno še ene brazde, tam naj se gnoj spomladi podorje. Fižolovo zrnje je bogato fosforove kisline, zato mu ugajajo umetna gnojila, ki so bogata z njo, kakor na primer superfosfati in Tomaževa žlindra. Razen tega potrebuje tudi dosti kalija. Superfosfate je treba podorati spomladi tik pred saditvijo. Za 1 ha treba 200 kg superfosfata kosine moke. Tomaževe žlindre pa še enkrat toliko; ta naj se podorje že jeseni. Potrebni kaliji mu damo najbolj v podobi žveplenokislega kalija, in sicer po 100 do 150 kg na 1 ha. Fižol sadimo med razne okopavine ali pa tudi samega zase. — Nizki fižol sadimo med turščico in krompir, in sicer ob razorih ali pa tudi v vrstah samih. Ako sadimo nizki fižol po celi njivi, ga je treba saditi v vrste, ki so po $1\frac{1}{2}$ do 2 čevlja narazen; v jamice, katere sproti zasekamo. V vsako jamico se strese 6 do 8 zrn. Za 1 ha potrebujemo v tem slučaju 150 do 240 litrov semena. Semenski fižol je treba skrbno odbrati. Razbita, zdrobljena, počena, plesniva in moljava zrna niso zanič. — Visoki fižol sadimo zase le na malih prostorih in v širših vrstah. Vrsta od vrste bodi po dva in pol čevlja narazen. V vrstah samih se naj sadj po 2 čevlja vsaksebi. Ako ga sadimo bolj na gosto, se tako sprime in zaraste, da dela sam sebi škodo. Takemu fižolu manjka svetlobe in solnca, zaradi tega ne more dobro cvesti, niti zoreti. Vrhutega mu je tudi veter bolj nevaren. Prav iz teh vzrokov je dobro, da ga naši gospodarji sade med drugimi okopavinami po več metrov narazen. Kjer delajo ozke kraje, ga sadijo po sredj krajev

na tri do štiri metre narazen. Saditev visokega fižola se priporoča tudi okoli zelnikov, in sicer na dva do tri čevlje narazen. Potrebni kolj se postavijo pred saditvijo ali pa šele potem, ko je fižol že zunaj. Visoki fižol sadimo na ta način, da na obeh straneh kola zagrebemo z motiko po šest zrn. Ako moramo fižol pozneje nakoljiti, je treba storiti to prej, preden začne delati vrvi. Potrebne luknje kaže delati z železnim klinom, da kolje bolj trdno stoji.

— (:) —

Kako se dajo polži na vrhu temeljito zalreji?

Vse snovi, ki hitro srkajo vodo vase, umorijo polže, ker jim odregnejo vodo, ki jim je za življenje neobhodno potrebna. Takih snovi je več, a v poštev pridejo le one, ki se dobivajo lanko in poceni. Najboljša taka snov je moka iz sveže žganega apna in dober ter svež cement. Ker pa apno in cement umorita polže le tedaj, če prideta v dotiko z njih kožo, je treba ti dve snovi posipati zgodaj zjutraj, v času, ko polži lezejo okrog, to je pred osmo uro zjutraj in le ob suhem vremenu. Polži, ki pridejo v dotiko z apnom in cementom, izcesajo veliko slin. Mnogo izmed njih jih takoj pogine in počrni. Takoj poginejo le mladi polži, dočim se starejši otmejo smrti. Zato se mora posipavanje par dni tolikokrat ponavljati, da se vsi polži ugonobe. Francoski vrtnarji posipljejo vse prostore, kjer polži lezejo, vsako jutro po dvakrat, in sicer v presledkih od desetih do petnajstih minut. Pred cementom prvega posipanja, ki pride v dotiko s polževo kožo, se živali varujejo na ta način, da izcede iz kože neko klejnato slino. Ta klejnata slina neredi čez polža prevlako, ki iz nje pozneje že manj voden izleze. Če se potem polži kmalu vnovič dotaknejo apna ali cementa, poslonejo nezmožni, da bi v kratkem času izcedili novo klejnato slino, ki jih je prvič rešila, in vsi polži, ki pridejo drugič le malo v dotiko z apnom, se skrčijo in kmalu poginejo. Če se tako dvakratno posipanje

zjutraj prihodnjega dne ponovi, potem ne ostane noben polž živ. Oseba, ki trosi apno ali cement, naj si po storjenem delu ne umije rok in obraza z vodo, ampak z oljem in potem šele z milnico, ker jedka raztopina apna ali cementa kožo poškoduje. Dobro je tudi namazati si pred posipanjem obrvi nad očmi z oljem.

—(:)—

Saje — dober gnoj.

Široške za čiščenje djmnikov lahko pokrijemo nekoliko s tem, da rabimo saje za gnoj. V več krajih pa vržejo ljudje saje iz nevednosti v kako zakotje med kamenje ali sipino, da tam prav dobro uspeva plevel, kar je za kmeta še škodljivo, ker se potem plevelovo seme zatrosi še drugod. Pametni kmetovalci pa porabijo saje za gnoj. Vsake saje pa niso enake gnojilne vrednosti, ki se ravna po tem, koliko vsebujejo saje amonijakaličnega dušjka. Saje pa ne dajo precej svoje gnojilne moči iz sebe. Poleti se zgodi to hitreje, pozimj kasneje. Najbolje je, če saje že jeseni ali pozimj spravimo na vrt. Saje so posebno dober gnoj za salato, špinac, zelje, čebulo in sadno drevje. Če se gnoji s sajami, se tudi manj plodi razen mrčes. Tudi trate si opomorejo, če se pozimj malo potresejo s sajami. Dobro pa je, če se za sajami potrese še malo komposta. Saje so pa tudi dober gnoj za rastline v loncih, ki po sajah tako dobro uspevajo.

—(:)—

Katere vrste grmičevje je najprikladnejše za živ plot in kdaj se saditi?

Živ plot se dela iz gabra, akacije, gloga, smrek in dr. Odločiti se moraš za tisto rastlino, ki tiom in razmeram najbolj ugaja. Smrekov plot zahteva prikladne zemlje, drugače silno počasi raste in kmalu opeša, kajti smreke je treba vsako leto v pravi višini porezati. Akacija zahteva solnčne lege, rada divja

kvjšku in se razraste daleč naokoli; s tem postane lahko prav nadležna; ob pravilni vzgoji je akacijev plot s svojim trnjem za ljudi in večje živali skoro neprodiren. Hitro raste gaber, ki dela lep in gost plot, toda brez trnja. Gabrov plot je tudi trpežen. Vsesstransko izboren plot je plot iz gloga, če se pravilno vzgoji namreč; edino to je, da glogov lot počasi raste. Saditi pa se mora vsak plot spomladi.

—(:)—

Na katero stran trte slavimo kole?

Koli naj se zabodejo na nasprotno stran trte, kakor hočemo pripogibal napenjalce. Če le mogoče, naj pridejo koli na severno stran, ker napravijo na ta način trti manj sence. Vselej pa moramo paziti na to, da pridejo koli v trino vrsto in ne izven nje, ker bi se s tem obdelovanje zemlje kolikor toliko otežkočilo.

—(:)—

Kako hraniti jajca? Jajca imajo lastnost, da se navzamejo duha predmetov, ki se nahajajo v njihovi bližini, posebno česna in peiroleja. Raditega hrani jajca vedno v čistih posodah in ne v bližini neugodno dišečih predmetov. Če hočeš ohraniti jajca dolgo časa, tudi celo leto sveža, deni jih v 10odstotno raztopino prekuhane ohlajene vode in tekočega stekla (Wasserglas, dobi se v lekarnah in drogerijah). Jajca dobro omij ter jih zloži v lončeno posodo tako, da ima spodnja vrsta šilasti konec navzgor, druga navzdol, tretja zopet navzgor itd. Ko so tako zložena, jih zalij z vodo, v kateri je na vsakih pet litrov vode pol kg tekočega stekla, ter jih spravi na nepremrzel prostor, najbolje v klet. Ako raztoplina, ki se strdi kakor hladečina (žovca), izhlapi, prilij sveže raztoplino. Kadar hočeš jajca kuhati cela, naredi jim pred kuhanjem z iglo par luknjic, da more razgreti zrak uhati. Jajca se dobro ohranijo tudi v ugašenem apnu.